

UPDATE INVENTARISATIEGEGEVENS REEHORSTERWEG 2012

Veldinventarisatie in het kader van de Flora- en
faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998

CONCEPT 2

Ing. T. Brouwer

In opdracht van: Gemeente Ede

1 november 2012

Colofon

© 2012 Natuurbalans - Limes Divergens BV / Gemeente Ede

Tekst en samenstelling: Ing. T. Brouwer
Met medewerking van: Drs. P. van Hoof, Drs. V. de Jong
Eindverantwoordelijke: Drs. R. Krekels
Projectnummer: 12-096

In opdracht van: Gemeente Ede

Foto's omslag: Plangebied Reehorsterweg (T. Brouwer); gewone dwergvleermuis (P. van Hoof)

Wijze van citeren: Brouwer, T., 2012. Update inventarisatiegegevens Reehorsterweg 2012.
Veldinventarisatie in het kader van de Flora- en faunawet en de
Natuurbeschermingswet 1998. Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.

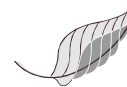
Niets uit dit rapport mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, internet, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Natuurbalans-Limes Divergens BV noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Natuurbalans-Limes Divergens BV is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Natuurbalans-Limes Divergens BV. De opdrachtgever vrijwaart Natuurbalans-Limes Divergens BV voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Natuurbalans-Limes Divergens BV is lid van het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging.

INHOUD

1	INLEIDING	5
2	BESCHRIJVING VOORGENOMEN INGREEP.....	7
3	ONDERZOEKSMETHODE	9
3.1	Om welke soorten gaat het.....	9
3.2	Beschikbare archiefgegevens flora en fauna.....	9
3.3	Veldonderzoek	9
3.4	Toetsing aan de Flora- en faunawet.....	10
4	TOETSING FLORA- EN FAUNAWET.....	11
4.1	Vaatplanten.....	11
4.2	Vleermuizen	11
4.3	Overige zoogdieren	12
4.4	Broedvogels.....	12
4.5	Reptielen	15
4.6	Amfibieën	15
4.7	Vissen	15
4.8	Ongewervelden	15
5	CONCLUSIE	17
5.1	Consequenties Flora- en faunawet	17
5.2	Mitigerende maatregelen	17
6	BRONNEN	20
BIJLAGE 1	INLEIDING IN DE FLORA- EN FAUNAWET	22
BIJLAGE 2	BESCHERMINGSREGIMES FLORA- EN FAUNAWET.....	27

1 INLEIDING

Achtergrond

Gemeente Ede heeft plannen voor de ontwikkeling van het plangebied Reehorsterweg. De ontwikkelingen bestaan uit het slopen van de bestaande bedrijfspanden en het verwijderen van de sportvelden. Het complex zal de bestemming wonen krijgen en het middendeel van het terrein wordt ingericht als groene long tussen de Diedenweg en de Oude Kerkweg.

Aanleiding

Realisatie van de voorgenomen ingreep kan leiden tot overtreding van verbodsbepalingen in de Nederlandse natuurwetgeving. In situaties waarin het gaat om ruimtelijke ingrepen zijn de volgende twee wetten van belang:

1. De *Flora- en faunawet* (in het vervolg Ffw), die de bescherming regelt van plant- en diersoorten. Overtreding van de Ffw ten aanzien van streng beschermde soorten¹ vereist mogelijk een ontheffing ad artikel 75 (zie bijlage 1 voor een inleiding op de Ffw).
2. De *Natuurbeschermingswet 1998* (in het vervolg Nbw), die de bescherming regelt van natuurgebieden. Indien het voorgenomen project in strijd is met de instandhoudingdoelstellingen van een Natura 2000-gebied, is mogelijk een vergunning Nbw noodzakelijk.

Ten behoeve van de uitvoerbaarheid en vergunbaarheid van de voorgenomen ingreep dient een actueel en volledig beeld te bestaan van het voorkomen van beschermde soorten op de ingreeplocatie of binnen de invloedssfeer ervan. Aan de hand daarvan dient de voorgenomen ingreep getoetst te worden aan de bepalingen in de Ffw.

Aangezien er geen Natura 2000-gebieden aanwezig zijn binnen de invloedssfeer van de ingreep, is er geen noodzaak voor toetsing aan de Nbw. Deze wetgeving komt in voorliggende rapportage verder niet meer aan de orde.

Probleemstelling

In en in de directe omgeving van het plangebied zijn in het recente verleden diverse natuuronderzoeken uitgevoerd en natuurtoetsen opgesteld (Brouwer 2008a, 2008b; Brouwer & Van Hoof 2008). Uit deze onderzoeken blijkt dat onder andere steenanjer, prachtklokje en diverse soorten vleermuizen voorkomen in of in de nabijheid van het plangebied.

Binnen het plangebied Reehorsterweg vinden diverse ontwikkelingen plaats, zoals het slopen van bestaande bedrijfspanden, het verwijderen van sportvelden, het bouwen van woningen en het herinrichten van een deel van het gebied als groene long.

Opdrachtformulering

Gemeente Ede heeft Bureau Natuurbalans – Limes Divergens BV verzocht de inventarisatiegegevens over beschermde natuurwaarden binnen het plangebied Reehorsterweg te updaten, middels het uitvoeren van veldinventarisaties.

¹ Streng beschermde soorten: de zogenaamde 'overige soorten' uit tabel 2 en de strikt beschermde soorten uit tabel 3 van de *Flora- en faunawet*. Deze soorten vereisen bij activiteiten de te kwalificeren zijn als ruimtelijke ontwikkeling, in geval van schade, mogelijk een ontheffing van de Ffw. Soorten uit tabel 1 van de Ffw hebben vrijstelling van ontheffing. Zie bijlage 2 voor een soortenoverzicht en beschermingsregimes.

Doelstelling

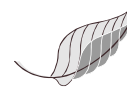
Doel van het onderzoek is het actualiseren van de inventarisatiegegevens die in het verleden zijn verzameld binnen het plangebied Reehorsterweg.

Aan de hand van deze gegevens kan inzicht worden verschaft in eventuele consequenties van de voorgenomen ingreep met betrekking tot de Ffw. Het onderzoek zal antwoord geven op de volgende vragen:

1. Komen op de ingreeplocatie streng beschermde soorten voor (tabel 2 en 3 Ffw) of kunnen deze hier worden verwacht?
2. Wat zijn eventuele negatieve effecten van de voorgenomen ingreep op deze beschermde soorten?
3. Op welke wijze kunnen eventuele negatieve effecten beperkt of voorkomen worden?
4. Is uiteindelijk een ontheffing op de Flora- en faunawet noodzakelijk, voor welke soorten en onder welke voorwaarden?

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft ligging en begrenzing van de ingreeplocatie en gaat in op de voorgenomen ingreep. In hoofdstuk 3 volgen opzet en uitvoering van het voorliggende onderzoek. In hoofdstuk 4 worden de voorgenomen ingrepen getoetst aan de *Flora- en faunawet*. In hoofdstuk 5 worden de belangrijkste conclusies op een rij gezet.

2 BESCHRIJVING VOORGENOMEN INGREEP

Ligging en beschrijving ingreeplocatie

Het plangebied Reehorsterweg ligt in het zuidoosten van de gemeente Ede en wordt begrensd door de Sportlaan aan de noordkant, de Diedenweg aan de oostkant, de Reehorsterweg aan de zuidkant en de Oude Kerkweg aan de westkant.

Het grondgebruik op het terrein bestaat grotendeels uit sportvelden met bijbehorende gebouwen, zoals kleedkamers, een kantine en een tribune. Op het zuidelijke deel van het plangebied staan enkele verlaten bedrijfspanden, omgeven door ruigte en struweel. Het terrein wordt met name aan de west-, noord- en oostkant omringd door houtwallen en struweel. Een fotoimpressie van het plangebied is weergegeven op de volgende pagina.

De ligging en de begrenzing van het plangebied is weergegeven in figuur 1.

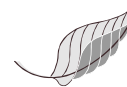
figuur 1. Ligging en begrenzing van plangebied Reehorsterweg (rode begrenzing).

Voorgenomen activiteiten

Binnen het plangebied Reehorsterweg vinden diverse ontwikkelingen plaats, zoals het slopen van de bestaande bedrijfspanden en het verwijderen van de sportvelden. Het complex zal de bestemming wonen krijgen en er worden dus nieuwe woningen gebouwd. Het middendeel van het terrein wordt ingericht als groene long tussen de Diedenweg en de Oude Kerkweg.

Foto-impressie plangebied Reehorsterweg. *Linksboven*: bloemrijke grasvegetatie met op de achtergrond een sportveld; *rechtsboven*: sportveld met op de achtergrond de kleedkamers; *linksmidden*: terrein waar in het recente verleden al een bedrijfspand is gesloopt, dit terrein is nu met gras ingezaaid; *rechtsmidden*: sportveld met op de achtergrond de tribune; *linksonder*: verlaten bedrijfspand; *rechtsonder*: ruigte aan de zuidkant van het plangebied.

3 ONDERZOEKSMETHODE

3.1 OM WELKE SOORTEN GAAT HET

In geval van activiteiten die te kwalificeren zijn als 'ruimtelijke ontwikkelingen', zoals voorliggend project, gaat het bij toetsing aan de Ffw om soorten die landelijk gezien zeldzamer zijn. Deze hebben een zwaardere bescherming en zijn in de Ffw opgenomen in tabel 2 en 3 van beschermde soorten (zie bijlage 2).

Voor beschermde soorten die algemeen zijn geldt een lichtere vorm van bescherming. Deze zijn in de Ffw opgenomen in tabel 1. Bij uitvoer van ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor deze soorten een vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Ffw.

3.2 BESCHIKBARE ARCHIEFGEGEVENS FLORA EN FAUNA

Via de Nationale Database Flora- en fauna (NDFF) is informatie opgevraagd over het voorkomen van beschermde plant- en diersoorten op en in de omgeving van de ingreeplocatie. Daarnaast zijn de natuurtoetsen geraadpleegd die in 2008 zijn opgesteld van het plangebied en de directe omgeving (Brouwer 2008a, 2008b; Brouwer & Van Hoof 2008)

3.3 VELDONDERZOEK

Methode onderzoek flora

Het plangebied is op 15 mei 2012 in één ronde onderzocht op het voorkomen van beschermde planten. Daarbij is de aandacht speciaal uitgegaan naar kansrijke locaties en naar locaties waar op basis van de archiefgegevens mogelijk beschermde soorten aanwezig waren. In combinatie met de archiefgegevens is hiermee een goede onderbouwing mogelijk voor het vaststellen van de kans op negatieve effecten op beschermde flora.

Methode onderzoek vleermuizen

Op grond van artikel 11 van de Flora- en faunawet is het onder meer verboden om van beschermde inheemse diersoorten nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Tot vaste rust- en verblijfplaatsen als bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet worden locaties gerekend waarin zich kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven van groepen mannetjes bevinden, afhankelijk van de soort. Belangrijke migratie- en vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier ook onder.

Vleermuizen verlaten kort na zonsondergang hun verblijfplaatsen om te gaan jagen. Ze kunnen, afhankelijk van de soort, volgens vaste routes naar hun foerageerbiotopen trekken. 's Avonds is de beste periode om jagende en trekkende vleermuizen waar te nemen, omdat de activiteit dan het hoogst is. Ook kan 's avonds het aantal vleermuizen in een verblijfplaats worden vastgesteld door de uitvliegende dieren te tellen.

Vlak voor zonopkomst keren de vleermuizen weer terug naar hun verblijfplaatsen. Met name bij het invliegen zwermen de dieren vaak enige tijd rond de invliegopening. Om de aanwezigheid van verblijfplaatsen vast te stellen is het van belang in deze periode te inventariseren.

Batdetector

Het onderzoek is uitgevoerd middels een batdetector met opname apparatuur (type Petterson D240X). Een batdetector is een apparaat dat ultrasoon geluid omzet in hoorbaar geluid. Hiermee kan worden bepaald welke vleermuissoorten in het gebied aanwezig zijn. Niet altijd kan in het veld de soort worden bepaald aan de hand van het geluid. In dergelijke gevallen worden geluidsopnamen gemaakt, die achteraf op een computer worden geanalyseerd.

Verblijfplaatsen

Tijdens onderzoeksrondes in de periode juni-juli is specifiek naar verblijfplaatsen gezocht. Dit onderzoek is uitgevoerd in de ochtenduren, vlak voor zonsopkomst als de vleermuizen terug keren naar hun verblijfplaatsen. Omdat vleermuizen tijdens het seizoen regelmatig verhuizen tussen verblijfplaatsen zijn twee ochtendronde uitgevoerd, op 13 juni en 28 juni 2012.

Onderzoek naar paar- en baltsverblijfplaatsen is uitgevoerd in het najaar tijdens twee avondronde op 28 augustus en 13 september 2012.

Foerageergebied en vliegroutes

Tijdens drie avondbezoeken (10 juni, 28 juni en 28 augustus 2012) is vanaf zonsondergang tot enkele uren na zonsondergang het onderzoeksgebied op vleermuizen geïnventariseerd. Hierbij is op de eerste plaats bekeken of in het gebied vliegroutes van vleermuizen aanwezig zijn. Vliegroutes zijn vaste routes die de vleermuizen gebruiken om vanaf de verblijfplaatsen naar de foerageergebieden te komen. De rest van de nacht is gebruikt om foeragerende vleermuizen in kaart te brengen.

Methode onderzoek broedvogels

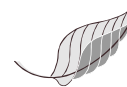
Het onderzoek naar vogels heeft zich gericht op (kansen op) aanwezigheid van vogels met een vaste verblijfplaats, zoals uilen, spechten of roofvogels. Daarbij is de aandacht specifiek uitgegaan naar aanwezigheid van dikkere bomen met holten en oude gebouwtjes.

Een volledige inventarisatie naar broedvogels is niet uitgevoerd, aangezien er geen wettelijke plicht is tot het uitvoeren van een dergelijk intensief onderzoek. Het veldonderzoek naar broedvogels is uitgevoerd op 16 mei en 14 juni.

3.4 TOETSING AAN DE FLORA- EN FAUNAWET

Deze toets is als volgt opgebouwd:

1. De aanwezigheid en verspreiding van beschermde soorten wordt beschreven en de betekenis van de ingreeplocatie voor deze soorten wordt uiteengezet.
2. De mogelijke effecten van de voorgenomen ingreep op de beschermde soorten worden beschreven, evenals de wijze waarop eventuele negatieve effecten beperkt of voorkomen kunnen worden.
3. Als blijkt dat schadelijke effecten onvermijdelijk zijn, worden de juridische consequenties uiteengezet. Onderzocht wordt of de verbodsbepalingen van de Ffw worden overtreden, of een ontheffing noodzakelijk is en of daaruit voortvloeiende verplichtingen in de vorm van mitigatie of compensatie noodzakelijk zijn. In bijlage 1 is een korte introductie op de Ffw weergegeven.

4 TOETSING FLORA- EN FAUNAWET

4.1 VAATPLANTEN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

In 2008 zijn binnen het huidige plangebied Reehorsterweg geen beschermde plantensoorten waargenomen. Waarnemingen van beschermde soorten waren uitsluitend afkomstig van het gebied ten zuiden en ten westen van het plangebied (Brouwer 2008b; Brouwer & Van Hoof 2008). Tijdens de inventarisatie in 2012 zijn geen juridisch (zwaarder) beschermde plantensoorten waargenomen binnen het plangebied Reehorsterweg. Wel is er in de ruigte aan de zuidkant van het plangebied een exemplaar van brede ereprijs waargenomen. Brede ereprijs is als bedreigde soort opgenomen op de Rode Lijst. Maar aangezien de soort ook als tuinplant wordt gehouden, is het waarschijnlijk dat het een uit een tuin verwilderd exemplaar betreft.

Op basis van het veldbezoek kan worden gesteld dat op de ingreeplocatie geen streng beschermde plantensoorten voorkomen, omdat de ter plaatse heersende omstandigheden niet geschikt zijn om als groeiplaats voor deze soorten te fungeren.

Effecten van de voorgenomen ingreep, voorkómen van negatieve effecten, toetsing aan de Flora- en faunawet

Verbodsbepalingen van de Ffw ten aanzien van streng beschermde planten worden niet overtreden. Een ontheffing op de Ffw voor vaatplanten is daarmee niet aan de orde.

4.2 VLEERMUIZEN

Wettelijke status

Alle soorten vleermuizen zijn opgenomen in tabel 3 van de Ffw. Binnen het leefgebied van vleermuizen zijn de volgende elementen beschermd:

- verblijfplaatsen;
- belangrijke vliegroutes;
- essentieel foerageergebied.

Verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen aanwezig zijn in oude bomen en gebouwen. Over het algemeen zijn verblijfplaatsen van vleermuizen niet permanent bewoond. De dieren verplaatsen zich een aantal keer per jaar, waarbij ze periodiek terugkeren naar dezelfde verblijfplaatsen. Om die reden worden alle verblijfplaatsen (winterverblijfplaats, kraamkamer, tussenverblijfplaats, paarplaats) gerekend tot vaste verblijfplaatsen en zijn jaarrond beschermd, ook wanneer ze tijdelijk niet worden gebruikt.

Vliegroutes en foerageergebied die essentieel zijn voor het voortbestaan van een populatie worden eveneens gerekend tot onderdeel van een vaste rust- of verblijfplaats en zijn derhalve ook beschermd. Voor uitvoering van activiteiten die kunnen leiden tot negatieve beïnvloeding van een populatie geldt een ontheffingsplicht.

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

In 2008 is binnen het huidige plangebied Reehorsterweg alleen gewone dwergvleermuis waargenomen. Net buiten het plangebied zijn ook laatvlieger en rosse vleermuis waargenomen. Dit betroffen voornamelijk foeragerende dieren. Van gewone dwergvleermuis is ten zuiden van het plangebied een verblijfplaats (kolonie) vastgesteld (Brouwer 2008b; Brouwer & Van Hoof 2008). Tijdens de inventarisatie van 2012 is binnen het plangebied slechts één vleermuissoort waargenomen, namelijk gewone dwergvleermuis. Dit betroffen uitsluitend foeragerende dieren.

Aan de zuidkant van het plangebied zijn langs de Reehorsterweg een overvliegende rosse vleermuis en een ruige dwergvleermuis waargenomen.

Binnen het plangebied zijn geen geschikte gebouwen of bomen aanwezig die als verblijfplaats kunnen fungeren. De houtwallen aan de west-, noord- en oostkant van het plangebied vormen (potentieel) geleidende elementen in de vliegroute van vleermuizen. Binnen het plangebied zijn geen (potentiële) verblijfplaatsen en/of essentieel foerageergebied van vleermuizen vastgesteld.

Negatieve effecten van de voorgenomen ingreep

Door het uitvoeren van de geplande werkzaamheden worden geen (potentiele) verblijfplaatsen en/of essentieel foerageergebied aangetast. Wel vormen de houtwallen aan de west-, noord- en oostkant van het plangebied een (potentieel) geleidend element in de vliegroute van vleermuizen.

Voorkómen van negatieve effecten

Om de negatieve effecten voor vleermuizen binnen de plangebieden tot een minimum te beperken, worden de volgende maatregelen voorgesteld:

- De houtwallen aan de west-, noord- en oostkant van het plangebied dienen gespaard te worden.
- Het gebruik van verlichting binnen het plangebied dient tot een minimum te worden beperkt of helemaal te worden vermeden. Indien het gebruik van verlichting, bijvoorbeeld in het kader van veiligheid, onvermijdelijk is, dan dient gebruik te worden gemaakt van relatief lage palen, met zwakke verlichting en armaturen die niet uitstralen richting lanen, houtwallen en boomkronen.

Consequenties Flora- en faunawet

Indien de hierboven genoemde mitigerende maatregelen in acht worden genomen, worden verbodsbepalingen van de Ffw ten aanzien van streng beschermde vleermuizen niet overtreden. Een ontheffing op de Ffw voor vleermuizen is daarmee niet aan de orde.

4.3 OVERIGE ZOOGDIEREN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

Binnen het plangebied zijn geen beschermde zoogdiersoorten waargenomen. Bomen met eekhoornnesten of geschikte holtes voor boommarter zijn niet aangetroffen binnen het plangebied. Het voorkomen van overige zoogdieren is beperkt tot algemene soorten als (spits)muizen, mol, haas en konijn.

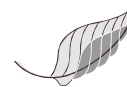
Effecten van de voorgenomen ingreep, voorkómen van negatieve effecten, toetsing aan de Flora- en faunawet

Verbodsbepalingen van de Ffw ten aanzien van streng beschermde zoogdieren worden niet overtreden. Een ontheffing op de Ffw voor zoogdieren is daarmee niet aan de orde.

4.4 BROEDVOGELS

Wettelijke status

Bij uitvoering van de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen van vogels, dat globaal loopt van half maart tot half juli. Tijdens het broedseizoen vallen namelijk alle bewoonde nesten onder de reikwijdte van artikel 11 van de Flora- en faunawet en zijn daardoor beschermd. Een nest is de woonplaats die vogels vervaardigen om de eieren uit te broeden en de jongen te verzorgen. Voor een verdere aanscherping van de definitie van het begrip 'nesten' wordt onderscheid gemaakt tussen broedseizoen en niet-broedseizoen.

Nesten jaarrond beschermd

Van een aantal vogels is het nest jaarrond beschermd. De nesten van roofvogels, uilen (uitgezonderd bosuil), gierzwaluw, grote gele kwikstaart, huismus, ooievaar en roek vallen ook buiten het broedseizoen onder de definitie van 'vaste rust- of verblijfplaats' in artikel 11 van de Ffw¹ (2009). Deze nesten zijn, voor zover niet permanent verlaten, in principe jaarrond beschermd.

Nesten beschermd tijdens broedseizoen

Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor de in het plangebied te verwachten vogelsoorten wordt hieraan voldaan door werkzaamheden buiten de broedperiode van aanwezige soorten uit te voeren. Tevens kunnen voorbereidende maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat vogels tot broeden kunnen komen binnen het plangebied. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

Nesten van de overige vogelsoorten vallen buiten de broedperiode niet onder de definitie 'nest' of 'vaste verblijfplaats' in artikel 11 van de Ffw. Ze worden namelijk het daaropvolgende broedseizoen niet weer in gebruik genomen en zijn buiten het broedseizoen niet van belang voor de instandhouding van de soort.

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

Geschikte broedlocaties voor vogels moeten vooral gezocht worden in houtwallen, struweel en ruigte dat binnen het plangebied en in de directe omgeving aanwezig is. Ook het verlaten bedrijfspand is voor vogels van belang als broedlocatie. Zo werd het dak gebruikt door een scholekster om te broeden en zat er in het gebouw een merel te broeden bovenop een deurpost. Nesten die ook buiten het broedseizoen vallen onder de definitie van "vaste rust- of verblijfplaats" zijn niet op de ingreeplocatie aanwezig. Wel vormen de houtwallen en struwelen rondom het plangebied essentieel foerageergebied/schuilplaats voor huismussen die in de omliggende woonwijk broeden. In figuur 2 zijn de locaties aangegeven waar tijdens de veldbezoeken grote aantallen huismussen zijn waargenomen.

Negatieve effecten van de voorgenomen ingreep

Gedurende het broedseizoen kan het kappen van bomen, het verwijderen van struweel, het uitvoeren van graafwerkzaamheden in grasland of ruigte en het slopen van de gebouwen leiden tot verstoring van broedende vogels. De houtwallen en struwelen rondom het plangebied vormen een essentieel onderdeel in het leefgebied van huismus. Aangezien er delen van de houtwallen worden verwijderd, gaat een deel van het essentiële leefgebied van huismus verloren.

Voorkómen van negatieve effecten

De houtwallen en struwelen rondom het plangebied vormen een essentieel onderdeel in het leefgebied van huismus. Voor de geplande ontwikkelingen is het noodzakelijk om delen van de houtwallen te verwijderen. Om te zorgen dat er voldoende foerageergebied en schuilplaatsen overblijven dienen alternatieve houtwallen te worden aangelegd. Deze alternatieve houtwallen dienen aangeplant te worden voordat de bestaande houtwallen worden gekapt. Aangezien het nog niet bekend is hoeveel houtwallen er dienen te worden gekapt, kan er nog geen uitspraak worden gedaan over de omvang van alternatieve houtwallen.

Om negatieve effecten ten aanzien van andere broedvogels te voorkomen, dienen de werkzaamheden uitgevoerd te worden buiten het broedseizoen van aanwezige broedvogels. Als alternatief kan het plangebied voorafgaand aan het broedseizoen (dus vóór half maart)

¹ Bron: Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten. (Dienst Regelingen 2009)

onaantrekkelijk gemaakt worden als broedlocatie, waarmee voorkomen wordt dat vogels er gaan nestelen. Hieronder staan voorbeelden van maatregelen om het plangebied onaantrekkelijk te maken voor broedvogels. *Genoemde maatregelen dienen uitsluitend om vestiging van broedvogels te voorkomen, en dus uitdrukkelijk niet voor het bestrijden van al aanwezige broedgevallen.*

- Kappen van bomen, snoeien van struweel, frezen van stobben, versnipperen van takken;
- Verwijderen van de teelaardelaag, zodat de situatie ongeschikt wordt voor bijvoorbeeld weidevogels;
- Kort maaien van ruigte of grasland, waarna deze situatie in stand gehouden wordt tot aan het einde van het broedseizoen of, wanneer dit eerder is, tot aan de afronding van de werkzaamheden;
- 'Zwart' maken van bouwland met behulp van een cultivator en deze situatie in stand houden tot aan het einde van het broedseizoen of, wanneer dit eerder is, tot aan de afronding van de werkzaamheden;
- Aanbrengen van optische verstoring op de ingreeplocatie, zoals paaltjes met gekleurd lint e.d.;

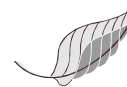

Figuur 2. Ligging essentieel foerageergebied/schuilplaats voor huismus.

Toetsing aan de Flora- en faunawet

Ontheffingen voor versturende werkzaamheden op vogels tijdens het broedseizoen worden niet verleend bij ruimtelijke ingrepen. Veelal dient gebruik te worden gemaakt van het alternatief om werkzaamheden uit te stellen tot na de broedperiode van aanwezige soorten of om de planlocatie ongeschikt te maken voor vogels om er te broeden.

Op voorwaarde dat de hierboven beschreven mitigerende maatregelen voor broedvogels worden nageleefd, worden verbodsbepalingen van de Ffw ten aanzien van vogels niet overtreden. Een ontheffing op de Ffw voor vogels is daarmee niet aan de orde.

4.5 REPTIELEN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

Binnen het plangebied zijn geen geschikte biotopen aanwezig voor reptielen. Ook zijn er geen archiefwaarnemingen bekend van reptielen uit de directe omgeving. Op basis van het ontbreken van geschikte reptielbiotopen, zoals heide, heischrale graslanden en goed ontwikkelde bosranden, kan worden aangenomen dat streng beschermde reptielen niet op de ingreeplocatie aanwezig zijn of er kunnen voorkomen.

Effecten van de voorgenomen ingreep, voorkómen van negatieve effecten, toetsing aan de Flora- en faunawet

Verbodsbepalingen van de Ffw ten aanzien van streng beschermde reptielen worden niet overtreden. Een ontheffing op de Ffw voor reptielen is daarmee niet aan de orde.

4.6 AMFIBIEËN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

Binnen het plangebied geen water(gang)en aanwezig, waardoor de locatie nauwelijks van belang is voor amfibieën. Het plangebied wordt hooguit gebruikt als landhabitat door algemene soorten amfibieën, zoals bruine kikker en gewone pad.

Effecten van de voorgenomen ingreep, voorkómen van negatieve effecten, toetsing aan de Flora- en faunawet

Verbodsbepalingen van de Ffw ten aanzien van streng beschermde amfibieën worden niet overtreden. Een ontheffing op de Ffw voor amfibieën is daarmee niet aan de orde.

4.7 VISSEN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

Binnen het plangebied zijn geen wateren aanwezig. Het voorkomen van (beschermde) vissoorten kan daarom worden uitgesloten.

Effecten van de voorgenomen ingreep, voorkómen van negatieve effecten, toetsing aan de Flora- en faunawet

Verbodsbepalingen van de Ffw ten aanzien van streng beschermde vissen worden niet overtreden. Een ontheffing op de Ffw voor vissen is daarmee niet aan de orde.

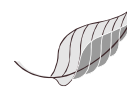
4.8 ONGEWERVELDEN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

Beschermde dagvlinders, libellen of overige ongewervelden die een juridisch zwaardere bescherming genieten komen niet voor op de ingreeplocatie. Oorzaken hiervoor zijn dat zwaarder beschermde ongewervelden uiterste zeldzaam zijn in Nederland en dat de verspreiding van deze soorten zich beperkt tot bijzondere milieus, zoals hoogvenen, kalkgraslanden, voedselarme vennen en oude eikenbossen. Deze milieus zijn op of nabij de ingreeplocatie niet voorhanden.

Effecten van de voorgenomen ingreep, voorkómen van negatieve effecten, toetsing aan de Flora- en faunawet

Verbodsbepalingen van de Ffw ten aanzien van streng beschermde ongewervelden worden niet overtreden. Een ontheffing op de Ffw voor ongewervelden is daarmee niet aan de orde.

5 CONCLUSIE

5.1 CONSEQUENTIES FLORA- EN FAUNAWET

De houtwallen en struwelen rondom het plangebied vormen een essentieel onderdeel in het leefgebied van huismus. Door de geplande ontwikkelingen worden delen van de houtwallen verwijderd. Om te zorgen dat er voldoende foerageergebied en schuilplaatsen overblijven dienen alternatieve houtwallen te worden aangelegd. Deze alternatieve houtwallen dienen aangeplant te worden voordat de bestaande houtwallen worden gekapt. Aangezien het nog niet bekend is hoeveel houtwallen er dienen te worden gekapt, kan er nog geen uitspraak worden gedaan over de omvang van alternatieve houtwallen. Indien hier meer over bekend is, dienen deze maatregelen te worden vastgelegd in een mitigatieplan.

Verder zijn er binnen het plangebied geen streng beschermde plant- of diersoorten aangetroffen en deze worden hier ook niet verwacht. De voorgenomen ingreep leidt derhalve niet tot negatieve effecten ten aanzien van wettelijk streng beschermde soorten zoals bedoeld in de Flora- en faunawet. Een ontheffing op de Flora- en faunawet voor realisatie van de voorgenomen ingreep is daardoor niet nodig.

5.2 MITIGERENDE MAATREGELEN

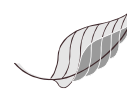
Om schadelijke effecten te voorkomen dienen de volgende mitigerende maatregelen te worden getroffen:

- De houtwallen aan de west-, noord- en oostkant van het plangebied dienen zoveel mogelijk gespaard te worden. Aangezien een deel hiervan voor de realisatie van de plannen wordt verwijderd, dienen er alvorens de bestaande houtwallen worden gekapt alternatieve houtwallen te worden aangelegd, zodat er voldoende foerageergebied en schuilplaatsen overblijven.
- Het gebruik van verlichting binnen het plangebied dient tot een minimum te worden beperkt of helemaal te worden vermeden. Indien het gebruik van verlichting, bijvoorbeeld in het kader van veiligheid, onvermijdelijk is, dan dient gebruik te worden gemaakt van relatief lage palen, met zwakke verlichting en armaturen die niet uitstralen richting lanen, houtwallen en boomkronen.

Om negatieve effecten ten aanzien van broedvogels te voorkomen, dienen de werkzaamheden uitgevoerd te worden buiten het broedseizoen van aanwezige broedvogels. Als alternatief kan het plangebied voorafgaand aan het broedseizoen (dus vóór half maart) onaantrekkelijk gemaakt worden als broedlocatie, waarmee voorkomen wordt dat vogels er gaan nestelen. Hieronder staan voorbeelden van maatregelen om het plangebied onaantrekkelijk te maken voor broedvogels. *Genoemde maatregelen dienen uitsluitend om vestiging van broedvogels te voorkomen, en dus uitdrukkelijk niet voor het bestrijden van al aanwezige broedgevallen.*

- Kappen van bomen, snoeien van struweel, frezen van stobben, versnipperen van takken;
- Verwijderen van de teelaardelaag, zodat de situatie ongeschikt wordt voor bijvoorbeeld weidevogels;
- Kort maaien van ruigte of grasland, waarna deze situatie in stand gehouden wordt tot aan het einde van het broedseizoen of, wanneer dit eerder is, tot aan de afronding van de werkzaamheden;
- 'Zwart' maken van bouwland met behulp van een cultivator en deze situatie in stand houden tot aan het einde van het broedseizoen of, wanneer dit eerder is, tot aan de afronding van de werkzaamheden;

-
- Aanbrengen van optische verstoring op de ingreeplocatie, zoals paaltjes met gekleurd lint e.d.

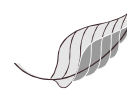

6 BRONNEN

Brouwer, T., 2008a. Natuurtoets Zandlaan Ede 2008. Veldonderzoek en analyse ten behoeve van toetsing aan de Flora- en faunawet. Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.

Brouwer, T., 2008b. Natuurtoets Reehorsterweg Ede 2008. Veldonderzoek en analyse ten behoeve van toetsing aan de Flora- en faunawet. Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.

Brouwer, T. & P. van Hoof, 2008. Natuurtoets A2-variant & Bennekomseweg Ede. Veldonderzoek en analyse ten behoeve van toetsing Flora- en faunawet. Natuurbalans – Limes Divergens BV, Nijmegen.

BIJLAGE 1 INLEIDING IN DE FLORA- EN FAUNAWET

De Flora- en faunawet regelt de bescherming van dier- en plantensoorten in Nederland. Het uitgangspunt van de wet is dat **schadelijke effecten op beschermde soorten in principe verboden zijn**, tenzij uitdrukkelijk toegestaan: het “*nee, tenzij*”-principe.

Onder bepaalde voorwaarden kan op grond van artikel 75 ontheffing worden verleend voor overtreding van de verbodsbepalingen van de Ffw (zie Kader 1). Deze ontheffingen worden slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

Kader 1. Algemene verbodsbepalingen Ffw

De algemene verbodsbepalingen zijn opgenomen in de artikelen 8 t/m 13.

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

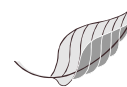
Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Artikel 13

Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van dieren, behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort te koop te vragen, te kopen of te verwerven, ten verkoop voorhanden of in voorraad te hebben, te verkopen of ten verkoop aan te bieden, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, te huren of te verhuren, te ruilen of in ruil aan te bieden, uit te wisselen of tentoon te stellen voor handelsdoeleinden, binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

OMGANG MET DE FLORA- EN FAUNAWET BIJ RUIMTELIJKE INGREPEN

Voor uitvoering van ruimtelijke ingrepen in een gebied met beschermde soorten zijn er twee mogelijkheden:

1. Voorkom overtreding van de Ffw door middel van mitigerende maatregelen
2. Vraag ontheffing Ffw aan

1. Voorkom overtreding van de Ffw door middel van mitigerende maatregelen

Overtreding van de Ffw kan worden voorkomen door mitigerende maatregelen te treffen, waarmee negatieve gevolgen van de activiteit voorkomen worden. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van aanwezige beschermde soorten. Het betreft hier de functies van het leefgebied die ervoor zorgen een soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld behoud van migratieroutes en foerageergebied. Veiligstellen ervan kan betekenen dat mogelijk geen ontheffing meer nodig is. Om hiervan zeker te zijn kan vooraf goedkeuring gevraagd worden aan Dienst Regelingen.

Voor het verkrijgen van een goedkeuring dient rekening gehouden te worden met een looptijd die overeenkomt met een ontheffingaanvraag.

2. Vraag ontheffing Ffw aan

Voor activiteiten met het oog op het belang *ruimtelijke inrichting of ontwikkeling* wordt bij toetsing aan de Ffw onderscheid gemaakt in drie beschermingsregimes. In **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** is een overzicht opgenomen van de indeling van beschermde dier- en plantensoorten in deze beschermingsregimes.

tabel 1. Algemene soorten

In geval van activiteiten met het oog op het belang *ruimtelijke inrichting of ontwikkeling*, geldt bij overtreding van artikelen 8 t/m 13 van de Ffw ten aanzien van soorten uit tabel 1 een vrijstelling van ontheffing.

tabel 2. Overige soorten

In geval van activiteiten met het oog op het belang *ruimtelijke inrichting of ontwikkeling*, geldt ten aanzien van soorten uit tabel 2 eveneens een vrijstelling van ontheffing, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Is er geen goedgekeurde gedragscode, dan is bij overtreding van verbodsbepalingen een ontheffing noodzakelijk. Een aanvraag wordt beoordeeld middels de **lichte toets**:

- De gunstige staat van instandhouding van de soort dient gewaarborgd te blijven. Om schade te voorkomen worden mitigerende maatregelen voorgeschreven.

tabel 3. Streng beschermde soorten

Bij schade aan soorten uit tabel 3 is altijd een ontheffing op de Ffw nodig. In dit geval is de **uitgebreide toets** van toepassing:

- De gunstige staat van instandhouding van de soort dient gewaarborgd te blijven;
- Er is geen minder schadelijk alternatief voor de voorgenomen activiteit;
- De activiteit voldoet aan een volgend belang:
 - *Bijlage 1 soorten*: Ontheffing wordt aangevraagd op grond van een belang uit het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (bijv. ruimtelijke inrichting of ontwikkeling).
 - *Bijlage IV soorten Habitatrichtlijn*: Ontheffing wordt aangevraagd op grond van een belang uit de Habitatrichtlijn:
 - Bescherming van flora en fauna.
 - Volksgezondheid of openbare veiligheid.

- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.
- In geval van activiteiten die te karakteriseren zijn als *ruimtelijke inrichting of ontwikkeling* dient 'zorgvuldig handelen' in acht te worden genomen. Hiertoe dient de aanvrager actief op te treden om alle mogelijke schade aan de soort te voorkomen.

Vogels

Bij bescherming van vogelnesten wordt onderscheid gemaakt tussen nesten die jaarrond zijn beschermd en nesten die alleen tijdens het broedseizoen zijn beschermd.

Bescherming vogelnesten tijdens broedseizoen

Tijdens het broedseizoen vallen alle bewoonde vogelnesten binnen de reikwijdte van artikel 11 van de Ffw onder de definitie 'nest', en zijn beschermd. Een nest is de woonplaats die vogels vervaardigen om de eieren uit te broeden en de jongen te verzorgen. Het verstoren van broedende vogels en hun nesten tijdens de broedtijd is verboden.

Bescherming vogelnesten buiten broedseizoen

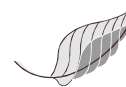
Een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze soorten zijn met ingang van september 2009 opgenomen op de *aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten* (Dienst Regelingen 2009). De soorten van deze lijst zijn opgenomen in tabel 1. De nesten van deze soorten zijn, voor zover niet permanent verlaten, jaarrond beschermd. Bij jaarrond beschermde nesten worden de volgende categorieën onderscheiden:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil).

Als aanvulling op de aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten is een aantal vogelsoorten opgenomen met niet jaarrond beschermde nesten. Deze soorten vallen onder categorie 5 (zie ook tabel 2):

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Deze categorie 5-soorten vragen extra onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd. Categorie 5-soorten zijn namelijk wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

tabel 1. Lijst jaarrond beschermde vogelnesten.

SOORT	KOLONIE- BROEDER	AANWEZIG IN BEBOUWDE OMGEVING	AANWEZIG IN NATUURGEBIED	CATEGORIE VASTE NESTEN
Boomvalk	nee	nee	ja	4
Buizerd	nee	nee	ja	4
Gierzwaluw	nee	ja	nee	2
Grote gele kwikstaart	nee	nee	ja	3
Havik	nee	nee	ja	4
Huismus	ja	ja	nee	2
Kerkuil	nee	ja	nee	3
Oehoe	nee	nee	ja	3
Ooievaar	nee	ja	nee	3
Ransuil	nee	nee	ja	4
Roek	ja	ja	nee	2
Slechtvalk	nee	ja	ja	3
Sperwer	nee	nee	ja	4
Steenuil	nee	ja	nee	1
Wespendief	nee	nee	ja	4
Zwarte wouw	nee	nee	ja	4

tabel 2. Vogelsoorten van categorie 5: voor deze soorten is inventarisatie wenselijk.

Blauwe reiger	Grauwe vliegenvanger	Raaf
Boerenwaluw	Groene specht	Ruigpootuil
Bonte vliegenvanger	Grote bonte specht	Spreeuw
Boomklever	Hop	Tapuit
Boomkruiper	Huiswaluw	Torenvalk
Bosuil	IJsvogel	Zeearend
Brilduiker	Kleine bonte specht	Zwarte kraai
Draaihals	Kleine vliegenvanger	Zwarte mees
Eidereend	Koolmees	Zwarte roodstaart
Ekster	Kortsnavelboomkruiper	Zwarte specht
Gekraagde roodstaart	Oeverwaluw	
Glanskop	Pimpelmees	

Omgevingscheck

Als een jaarrond beschermd nest zal verdwijnen door een ingreep is altijd een omgevingscheck nodig. Een deskundige moet dan vaststellen of er voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden in de omgeving. Als dat niet het geval is, dient voor zover mogelijk een alternatief nest te worden aangeboden. Is dat ook niet mogelijk, dan moet ontheffing worden aangevraagd. Houd er in dat geval rekening mee dat ontheffing alleen mogelijk is met een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn, te weten:

- Bescherming van flora en fauna
- Veiligheid van het luchtverkeer
- Volksgezondheid of openbare veiligheid

Op basis van de belangen 'dwingende redenen van groot openbaar belang' en 'uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen' kan met ingang van september 2009 geen ontheffing meer worden aangevraagd.

ALGEMENE ZORGPLICHT

In de Ffw is een zorgplicht opgenomen:

- *artikel 2, lid 1:* Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.
- *artikel 2, lid 2:* De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevegd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevegd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken).
- *artikel 10:* Indien wordt gehandeld overeenkomstig de zorgplicht, dan is van opzettelijk verontrusten van beschermde soorten (zoals bepaald in artikel 10) geen sprake. Een ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 10 is dan niet aan de orde. Vrijstelling van de verbodsbepalingen uit artikel 10 voor streng beschermde soorten (tabel 3) is voor bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen en inrichtingen wettelijk gezien niet mogelijk. Het opzettelijk verontrusten van soorten ten behoeve van bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen en inrichtingen is dus niet toegestaan.

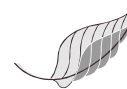
De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dienen dieren en planten zoveel als redelijkerwijs mogelijk is te worden verplaatst, teneinde schade aan deze soorten zo veel mogelijk te voorkomen.

VANGEN EN VERPLAATSEN VAN SOORTEN

Als u voor het uitvoeren van uw mitigerende maatregelen dieren moet vangen en verplaatsen is dat geen overtreding van de artikelen 9 en 13 van de Ffw. U heeft daarvoor geen ontheffing nodig. Het is namelijk niet uw bedoeling de dieren (definitief) aan de natuur te onttrekken. Het is toegestaan om soorten te verplaatsen uit de directe gevarenszone naar een vergelijkbare habitat in de directe omgeving. Voorwaarde is dat u de soorten in één keer verplaatst, zonder onnodig oponthoud. Dit geldt voor alle beschermde planten en dieren, maar uitdrukkelijk niet voor vleermuizen, muizen en vogels i.v.m. de stressgevoeligheid van deze dieren. Voor het tijdelijk ergens anders onderbrengen van planten of dieren heeft u wel ontheffing nodig, omdat de soorten dan niet direct worden vrijgelaten in de omgeving.

ZORGVULDIG HANDELEN

In gedragscodes en in ontheffingaanvragen in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling waarbij het gaat om soorten van tabel 3, dient *zorgvuldig gehandeld* te worden. Zorgvuldig handelen gaat verder dan de hiervoor genoemde *algemene zorgplicht*, die een algemeen beschaafd en fatsoenlijk handelen inhoudt. Zorgvuldig handelen houdt in dat er geen wezenlijke invloed is op beschermde soorten en dat schade zoveel mogelijk wordt voorkomen. Hiertoe dient de aanvrager actief te handelen. Activiteiten die te bestempelen zijn als zorgvuldig handelen zijn mitigerende en compenserende maatregelen.

BIJLAGE 2 BESCHERMINGSREGIMES FLORA- EN FAUNAWET

Tabel 1: Algemene soorten

Zoogdieren				Slakken	
aardmuis	Microtus agrestis	veldmuis	Microtus arvalis	wijngaardslak	Helix pomatia
bosmuis	Apodemus sylvaticus	vos	Vulpes vulpes		
dwergmuis	Micromys minutus	wezel	Mustela nivalis	Vaatplanten	
bunzing	Mustela putorius	woelrat	Arvicola terrestris	aardaker	Lathyrus tuberosus
dwergpspitsmuis	Sorex minutus	Reptielen en amfibien		akkerklokje	Campanula rapunculoides
egel	Erinaceus europaeus	bruine kikker	Rana temporaria	brede wespenorchis	Epipactis helleborine
gewone bosspitsmuis	Sorex araneus	gewone pad	Bufo bufo	breed klokje	Campanula latifolia
haas	Lepus europeus	middelste groene kikker)	Rana esculenta	gewone dotterbloem	Caltha palustris palustris
hermelijn	Mustela erminea	kleine watersalamander	Lissotriton vulgaris	gewone vogelmelk	Ornithogalum umbellatum
huisspitsmuis	Crocodyra russula	meerikkert	Rana ridibunda	grasklokje	Campanula rotundifolia
konijn	Oryctolagus cuniculus	Mieren		grote kaardenbol	Dipsacus fullonum
mol	Talpa europea	behaarde rode bosmier	Formica rufa	kleine maagdenpalm	Vinca minor
ondergrondse woelmuis	Pitymys subterraneus	kale rode bosmier	Formica polyctena	knikkende vogelmelk	Ornithogalum nutans
ree	Capreolus capreolus	stronkmier	Formica truncorum	koningsvaren	Osmunda regalis
rosse woelmuis	Clethrionomys glareolus	zwartrugbosmier	Formica pratensis	slanke sleutelbloem	Primula elatior
tweekleurige bosspitsmuis	Sorex coronatus			zwanebloem	Butomus umbellatus

Tabel 2: Overige soorten

Zoogdieren					
damhert	Dama dama	kleine wormzeenaald	Nerophis lumbriciformis	grote muggenorchis	Gymnadenia conopsea
edelhart	Cervus elaphus	kleine zeenaald	Syngnathus rostellatus	gouden sleutelbloem	Primula veris
eekhoorn	Sciurus vulgaris	kleine zilversmelt	Argentina sphyraena	harlekijn	Anacamptis morio
grijze zeehond	Halichoerus grypus	kleinoogrog	Raja microcellata	herfstschroeforchis	Spiranthes spiralis
grote bosmuis	Apodemus flavicollis	kleurige grondel	Pomatoschistus pictus	hondskruid	Anacamptis pyramidalis
steenmarter	Martes foina	kliplipvis	Ctenolabrus rupestris	honingorchis	Hemerocallis monorchis
walrus	Odobenus rosmarus	koekoeksrog	Raja naevus	jeneverbes	Juniperus communis
wild zwijn	Sus scrofa	kristalgrondel	Crystallogobius linearis	klein glaskruid	Parietaria judaica
zadelrob	Phoca groenlandica	lichtend sprotje	Mauroliscus muelleri	kleine keverorchis	Neottia cordata
		lozano's grondel	Pomatoschistus lozanoi	kleine zonnedaauw	Drosera intermedia
Reptielen en amfibien		maanvis	Mola mola	klokjesgentiaan	Gentiana pneumonanthe
alpenwatersalamander	Mesotriton alpestris	makreelgeep	Scomberomorus saurus	kiuwenklokje	Campanula glomerata
levendbarende hagedis	Zootoca vivipara	marmelgrondel	Proterorhinus marmoratus	koraalwortel	Corallorhiza trifida
soepchildpad	Chelonia mydas	murray's zeedonderpad	Triglops murrayi	kruisbladgentiaan	Gentiana cruciata
Dagvlinders		noorse grondel	Pomatoschistus norvegicus	lange ereprijs	Veronica longifolia
moerasparelmoervlinder	Euphydryas aurinia	noorse meun	Ciliata septentrionalis	lange zonnedaauw	Drosera anglica
vals heideblauwtje	Lycaeides idas	ombervis	Argyrosomus regius	mannetjesorchis	Orchis mascula
Vissen (zoetwater)		paganelgrondel	Gobius paganellus	maretak	Viscum album
aal (paling)	Anguilla anguilla	parelvis	Echiodon drummondii	moeraswespenorchis	Epipactis palustris
beekdonderpad	Cottus rhenanus	pitvis	Callionymus lyra	muurbloem	Erysimum cheiri
kleine modderkruiper	Cobitis taenia	rasterpitvis	Callionymus reticulatus	parnassia	Parnassia palustris
meerval	Silurus glanis	reuzenhaai	Cetorhinus maximus	pijlscheefkelk	Arabis hirsuta sagittata
rivierdonderpad	Cottus perifretum	ringelrob	Phoca hispida ssp. hispida	poppenorchis	Orchis anthropophora
witvingrondel	Romanogobio belingi	rode zeebrasem	Pagellus bogaraveo	prachtklokje	Campanula persicifolia
		schorpioengrondel	Lebetus scorpioides	purperorchis	Orchis purpurea
Vissen (zoutwater)		schurftvis	Arnoglossus laterna	rapunzelklokje	Campanula rapunculoides
adderzeenaald	Entelurus aequoreus	sidderrog	Torpedo nobiliana	rechte driehoeksvaren	Gymnocarpium robertianum
baillon's lipvis	Crenilabrus bailloni	slakdolf	Liparis liparis	rietorchis	Dactylorhiza majalis praetermissa
blauwe haai	Prionace glauca	slimprik	Myxine glutinosa	ronde zonnedaauw	Drosera rotundifolia
blauwkeeltje	Helicolenus dactylopterus	snipvis	Macroramphosus solopax	rood bosvogeltje	Cephalanthera rubra
blonde rog	Raja brachyura	spaanse makreel	Scomber japonicus	ruig klokje	Campanula trachelium
bokvis	Boops boops	spaanse zeebrasem	Pagellus acarne	schubvaren	Ceterach officinarum
botervis	Pholis gunnulus	sterrog	Raja radiata	slanke gentiaan	Gentianella amarella
braam	Brama brama	trekkervis	Balistes carolinensis	soldaatje	Orchis militaris
brakwatergrondel	Pomatoschistus microps	trompetterzeenaald	Syngnathus typhle	spaanse ruiter	Cirsium dissectum
dikkopje	Pomatoschistus minutus	vierdradige meun	Rhinonemus cimbrius	spindotterbloem	Caltha palustris araneosa
dikrugtong	Microchirus variegatus	vorskwab	Raniceps raninus	steenanjert	Dianthus deltoides
driedradige meun	Gaidropsurus vulgaris	zee-engel	Squatina squatina	steenbreekvaren	Asplenium trichomanes
dwergbolk	Trisopterus minutus	zeepaardje	Hippocampus ramulosus	stengelloze sleutelbloem	Primula vulgaris
dwergbot	Phrynorhombus norvegicus	zeestekelbaars	Spinachia spinachia	stengelomvattend havikskruid	Hieracium amplexicaule
engelse poot	Aspiltrigla cuculus	zuignapvis	Diplecogaster bimaculata	stijf hardgras	Catapodium rigidum
evervis	Capros aper	zwaardvis	Xiphias gladius	tongvaren	Asplenium scolopendrium
franse tong	Solea lascaris	zwarte grondel	Gobius niger	valkruid	Arnica montana
gaffelmakreel	Trachinotus ovatus	zwarte haai	Dalatias licha	veenmosorchis	Hammarbya paludosa
gehoorde slimpvis	Parablennius gattorugine	zwarte vis	Centrolophus niger	veldgentiaan	Gentianella campestris
gemarmerde sidderrog	Torpedo marmorata	zwartoglipvis	Symphodus melops	veldsalle	Salvia pratensis
gestreepte bokvis	Sarpa salpa	Vaatplanten		vleeskleurige orchis	Dactylorhiza incarnata
gestreepte lipvis	Labrus bimaculatus	aangebrande orchis	Neottia ustulata	vliegenorchis	Ophrys insectifera
gestreepte poot	Trigloporus lastoviza	aapjesorchis	Orchis simia	vogelnestje	Neottia nidus-avis
gevekte gladde haai	Mustelus asterias	beenbreek	Narthecium ossifragum	voorjaarsadonis	Adonis vernalis
		bergklokje	Campanula rhomboidalis	wantsenorchis	Anacamptis coriophora
		bergnachtorchis	Platanthera montana	watervedelblad	Menyanthes trifoliata
				weideklokje	Campanula patula

gevekte griet	Zeugopteris punctatus	bijenorchis	Ophrys apifera	welriekende nachtorchis	Platanthera bifolia
gevekte lipvis	Labrus bergylla	blaasvaren	Cystopteris fragilis	wilde gagel	Myrica gale
gevekte pitvis	Callionymus maculatus	blauwe zeedistel	Eryngium maritimum	wilde herfsttijloos	Colchicum autumnale
glasgrondel	Aphia minuta	bleek bosvogeltje	Cephalanthera damasonium	wilde kievitsbloem	Fritillaria meleagris
golfrog	Raja undulata	bokkenorchis	Himantoglossum hircinum	wilde marjolein	Origanum vulgare
goudharder	Liza aurata	bosorchis	Dactylorhiza maculata fuchsii	wit bosvogeltje	Cephalanthera longifolia
groene zeedonderpad	Taurulus bubalis	brede orchis	Dactylorhiza majalis majalis	witte muggenorchis	Pseudorchis albida
groenlandse haai	Somniosus microcephalus	bruinrode wespenorchis	Epipactis atrorubens	zinkviooltje	Viola lutea calaminaria
grote koomaarvis	Atherina presbyter	daslook	Allium ursinum	zomeradonis	Adonis aestivalis
grote zeenaald	Syngnathus acus	dennenorchis	Goodyera repens	zomerkllokje	Leucocjum aestivum
harnasmannetje	Agonus cataphractus	duitse gentiaan	Gentiana germanica	zwartsteel	Asplenium adiantum-nigrum
hondshaai	Scyllorhinus canicula	franjugentiaan	Gentianaella ciliata		
ijslandse bandvis	Lumpenus lampretaeformis	geelgroene wespenorchis	Epipactis muelleri	Kevers	
kathaai	Scyllorhinus stellaris	gele helmblom	Pseudofumaria lutea	vliegend hert	Lucanus cervus
klapmuts	Cystophora cristata	gevekte orchis	Dactylorhiza maculata maculata	Kreeftachtigen	
kleine pieterman	Echiichthys vipera	groene nachtorchis	Dactylorhiza viridis	rivierkreeft	Astacus astacus
kleine roodbaars	Sebastes viviparus	groensteel	Asplenium viride		
kleine slakdolf	Liparis montagui	grote keverorchis	Neottia ovata		

Tabel 3: Soorten bijlage IV HR/bijlage 1 AmvB

Bijlage 1 AmvB		bechstein's vleermuis	Myotis bechsteinii	geelbuikvuurpad	Bombina variegata
Zoogdieren		bever	Castor fiber	gladde slang	Cornella austriacus
das	Meles meles	bosvleermuis	Nyctalus leisleri	heikikker	Rana arvalis
boommarter	Martes martes	brand's vleermuis	Myotis brandtii	kamsalamander	Triturus cristatus
eikelmuis	Elomys quercinus	bruinvis	Phocoena phocoena	kemp's zeeschildpad	Lepidochelys kempi
gewone zeehond	Phoca vitulina	bultrug	Megaptera novaeangliae	knoflookpad	Pelobates fuscus
veldspitsmuis	Crocodyra leucodon	butskop (hille)	Hyperoodon ampullatus	lederschildpad	Dermochelys coriacea
waterspitsmuis	Neomys fodiens	dwergpotvis	Kogia breviceps	muurhagedis	Podarcis muralis
		dwergrinvis	Balaenoptera acutorostrata	poelkikker	Rana lessonae
Reptielen en amfibien		euraziatische lynx	Lynx lynx	rugstreeppad	Bufo calamita
adder	Vipera berus	franjestaat	Myotis nattereri	vroedmeesterpad	Alytes obstetricans
hazelworm	Anguis fragilis	gestreepte dolfijn	Stenella coerulescens	zandhagedis	Lacerta agilis
ringslang	Natrix natrix	gewone dolfijn	Delphinus delphis		
vinpootsalamander	Lissotriton helveticus	gewone dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus	Dagvlinders	
vuursalamander	Salamandra salamandra	gewone grootoorvleermuis	gewone grootoorvleermuis	apollovinder	Parnassius apollo
		gewone spitsdolfijn	Mesoplodon bidens	boszandoog	Lopinga achine
Vissen		gewone vinvis	Balaenoptera physalus	donker pimpernelblauwtje	Maculinea nausithous
beekprik	Lampetra planeri	griend	Globicephala melas	grote vuurvinder	Lycaena dispar
bittervoorn	Rhodeus amarus	grijze dolfijn	Grampus griseus	pimpernelblauwtje	Maculinea teleius
elrits	Phoxinus phoxinus	grijze grootoorvleermuis	Plecotus austriacus	tijmblauwtje	Maculinea arion
gestippelde alver	Alburnoides bipunctatus	grote hoefijzerneus	Rhinolophus ferrumequinum	zilverstreephooibeestje	Coenonympha hero
grote modderkruiper	Misgurnus fossilis	grote rosse vleermuis	Nyctalus lasiopterus		
riverprik	Lampetra fluviatilis	hamster	Cricetus cricetus	Libellen	
		hazelmuis	Muscardinus avellanarius	bronslibel	Oxygastra curtisii
Dagvlinders		ingekorven vleermuis	Myotis emarginatus	gaffelibel	Ophiogomphus cecilia
bruin dikkopje	Erynnis tages	kleine dwergvleermuis	Pipistrellus pygmaeus	gevekte witsnuitlibel	Leucorrhinia pectoralis
dwerghauwtje	Cupido minimus	kleine hoefijzerneus	Rhinolophus hipposideros	groene glazenmaker	Aeshna viridis
dwerghauwtje	Thymelicus acteon	kleine zwaardwalvis	Pseudorca crassidens	noordse winterjuffer	Sympecma paedisca
groot geaderd witje	Aporia crataegi	laatvlieger	Eptesicus serotinus	oostelijke witsnuitlibel	Leucorrhinia albifrons
grote ijsvogelvinder	Limenitis populi	meervleermuis	Myotis dasycneme	riverrombout	Stylurus flavipes
heideblauwtje	Plebejus argus	mopsvleermuis	Barbastella barbastellus	sierlijke witsnuitlibel	Leucorrhinia caudalis
iepepage	Strymonidia w-album	narwal	Monodon monoceros		
kalkgraslanddikkopje	Spialia sertorius	noordse vinvis	Balaenoptera borealis	Vissen	
keizersmantel	Argynnis paphia	noordse vleermuis	Eptesicus nilsoni ssp. nilsoni	houting	Conogonon oxyrrhynchus
klaverblauwtje	Cyaniris semiargus	noordse woelmuis	Microtus oeconomus	steur	Acipenser sturio
purperstreepparelmoervlinder	Brenthis ino	orca	Orca orca	Vaatplanten	
rode vuurvinder	Lycaena hippothoe	otter	Lutra lutra	drijvende waterweegbree	Luronium natans
rouwmantel	Nymphalis antiopa	potvis	Physeter catodon	groenknolorchis	Liparis loeselii
tweekleurig hooibeestje	Coenonympha arcania	ruige dwergvleermuis	Pipistrellus nathusii	kruipend moeras scherm	Apium repens
veenbesparelmoervlinder	Bolonia aquilonais	tuimelaar	Tursiops truncatus	zomerschroeforchis	Spiranthes aestivalis
veenhoubeestje	Coenonympha tullia	tweekleurige vleermuis	Vespertilio murinus		
velddparelmoervlinder	Melitaea cinxia	vale vleermuis	Myotis myotis	Kevers	
woudparelmoervlinder	Melitaea diamina	watervleermuis	Myotis daubentonii	brede geelrandwaterroofoever	Dytiscus latissimus
zilvervlek	Boloria euphrosyne	wilde kat	Felis silvestris	gestreepte waterroofoever	Graphoderus bilineatus
Vaatplanten		witflankdolfijn	Lagenorhynchus acutus	heldenbok	Cerambyx cerdo
groot zeegras	Zostera marina	witsnuitdolfijn	Lagenorhynchus albirostris	juchtleerkever	Osmoderma eremita
Bijlage IV HR		Reptielen en amfibien		Weekdieren	
Zoogdieren		boomkikker	Hyla arborea	bataafse stroommossel	Unio crassus
baardvleermuis	Myotis mystacinus	dikkopschildpad	Caretta caretta	platte schijfthoren	Anisus vorticulus